

Средно училище с изучаване на чужди езици "Свети Климент Охридски"
2700 Благоевград, ул. "Брегалница" № 2, тел. 83 19 98, факс 83 19 84, suiche@abv.bg

Утвърдил:
Директор: /д-р Светлин Абаджиев/

**МЕХАНИЗЪМ
ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО
в Средно училище с изучаване на чужди езици
„Свети Климент Охридски“ – Благоевград
за учебната 2018/2019 година**

Разработен, съгласно Заповед № РД 09-5906/28.12.2017 г. на Министъра на
образованието и науката.

I. ДЕФИНИЦИЯ

Тормозът в училище обхваща широк спектър от прояви. Това е явление със сериозни размери, което оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търсят насилие, така и на онези, които го извършват или наблюдават. Последиците от насилието в училище са особено тежки и продължителни и силно привличат общественото внимание. Българската дума, която отговаря най-точно на явлението, е „тормоз“ („bullying“).

Какво е насилие?

В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие“, дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето. Две от определенията имат пряка връзка с насилието от деца върху деца, което е обект на настоящия механизъм.

Физическо насилие е „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето“.

Психическо насилие „са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда“.

Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на СЗО е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подгответо от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табута на обществото“.

Пренебрегване е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Тормозът спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

Ключови в разбирането на тормоза са следните характеристики на това поведение:

1. злонамерена проява, която има за цел да нареди или унизи дете;
2. извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нареди другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;
3. повтаря се многократно във времето, а не е единократен и изолиран акт на агресия.

Проявите на тормоз в училище най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

Физически тормоз – например, бълкане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Психичен тормоз – например, подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Сексуален тормоз – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща,

враждебна, деградираща (принизяваща), унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

Кибер тормоз - обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронните средства за комуникация или в социалните мрежи; разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават: снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис в интернет или по други канали без негово съгласие, кражба на самоличност, разпространение на слухове в социалните мрежи др.

Един от признаците, че дете може би е жертва на кибертормоз, е рязката смяна на настроението и поведението му при използване на интернет или при получаване на обаждане по мобилен телефон – например детето става мълчаливо и боязливо.

Конкретни примери, както и разграничаването на нивата на различните форми на тормоз с оглед причиняване на различна по степен вреда, са представени в Таблица 1. Класификация на формите на тормоз и приемане на съответни действия.

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е деструктивен и опасен вид насилие.

Следователно усилията за справяне с насилието от деца над деца в училище трябва да бъдат насочени към всички проявления на това явление, а не само към неговите физически форми.

Разпознаването на **физическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- ✓ различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- ✓ неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително единосрочни отговори;
- ✓ беспокойство и крайности в поведението - от агресивност до пасивност;
- ✓ лоша представа за себе си - децата смятат, че са заслужили насилието;
- ✓ прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- ✓ влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
- ✓ влошаване на успеха от обучението и чести отсъствия от училище;
- ✓ чести отсъствия от определени часове, например физическо възпитание и спорт;

Разпознаването на **психическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- ✓ детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- ✓ агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
- ✓ внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;
- ✓ бягане и криене, включително зачестили бягства от училище;
- ✓ загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
- ✓ употреба на алкохол, медикаменти, самозанемаряване (постоянно обличане на едни същи дрехи или отказ да сресва косата си);
- ✓ психосоматични симптоми.

Разлики между тормоз и закачки или игра между децата и учениците

По-голямата част от ситуацията на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои – от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничават случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. Следното би могло да помогне за правилна оценка на ситуацията:

- Ако децата се закачат, бутат или бълскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра.
- Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз.
- Ако детето/ученикът не се чувстват добре от закачките и подигравките, тогава поведението може да е тормоз.
- Ако детето/ученикът, към когото са отправени подигравките, поиска от другото дете да спре и той или тя не спират да се подиграват, тогава става въпрос за тормоз.
- Ако детето/ученикът, който дразни, продължава да дразни или дразни отново и отново, това е тормоз.
- Ако дразненето е за нещо, което детето/ученикът не може да промени (височина, носене на очила, тегло, способност да чете, атлетически способности и пр.), тогава може да е тормоз.
- Ако има и други хора наоколо, които наблюдават ситуацията и се окуражават или се присъединяват към ситуацията на подигравки, това е тормоз.
- Ако едното дете е по-силно или по-популярно, по-голямо на възраст или по властно, това може да е тормоз.

II. ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В СРЕДНО УЧИЛИЩЕ С ИЗУЧАВАНЕ НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ „СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ - БЛАГОЕВГРАД

Общата подкрепа за личностно развитие на учениците включва дейности съобразно техните интереси, способности, компетентности и изява в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта.

Дейностите по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение имат за цел изграждане на позитивен организационен и психологически климат в училище, включително чрез психологическа подкрепа. Тя е насочена към учениците.

Психологическата подкрепа включва:

1. създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения между всички участници в образователния процес;
2. предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на насилието и за преодоляване на проблемното поведение на учениците;
3. групова работа с ученици; кризисна интервенция;
4. работа със средата, в която е ученикът – семейството, връстниците.

Училищната политика е съобразена с Наредбата за приобщаващо образование, етичния кодекс и програмата за превенция и намаляване на застрашения от отпадане ученици и се реализира на равнище училище и на равнище клас, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция (реакция).

1. ДЕЙНОСТИ НА РАВНИЩЕ УЧИЛИЩЕ

1.1. ПРЕВЕНЦИЯ НА РАВНИЩЕ УЧИЛИЩЕ

- Със заповед на Директора на Средно училище с изучаване на чужди езици „Свети Климент Охридски“ - Благоевград е създаден Училищен координационен съвет за справяне с насилието, който да планира, проследява и координира усилията за справяне с училищния тормоз. Състава на УКС може да се актуализира.
- Училищният координационен съвет за справяне с насилието, съгласувано с класните ръководители договаря единен механизъм с ясно разписани отговорности, за предотвратяване и реагиране при проява на тормоз и насилие в училище.
- Училищният координационен съвет за справяне с насилието, съгласувано с класните ръководители обобщава всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от класовете и формулира общоучилищни ценности и правила, които стават част от училищната политика.
- Всички учители в Средно училище с изучаване на чужди езици „Свети Климент Охридски“ - Благоевград предлагат на Училищният координационен съвет мерки за изработване на процедура за усъвършенстване на системата на дежурство с оглед на това да бъдат обхванати местата в училище, където при етапа на оценка е установено, че най-често се извършва тормоз.
- Училищният координационен съвет за справяне с насилието подкрепя класните ръководители в дейностите им, свързани с разпознаване на тормоза и провеждане на дейности по справяне с проявите му.
- Председателят на училищната комисия за квалификация, съгласувано с директора планира обучения за повишаване на квалификацията на учителите в областта за справяне с училищния тормоз.

СЪЗДАВАНЕ НА КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ, ИЗГОТВЯНЕ НА ПЛАН ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ И СЪЗДАВАНЕ НА ЕДИННИ УЧИЛИЩНИ ПРАВИЛА

- Оценка на проблема: Попълване на он-лайн анкета с въпроси от учениците, чиято цел е да се установи осъзнава ли се проблема и какво се знае за него. Кои видове и форми на тормоз има в училище? Къде са местата, на които най-често се случва? Кои са хората, на които учениците споделят за този проблем?
- Оценката се извършва в началото и края на учебната година със съдействието на учителите по информационни технологии. Предвижда се да се направи оценка и между двета срока и при необходимост да се актуализира политиката за борба с тормоза и насилието в училището.
- Резултатите от оценката се обсъждат от Училищния координационен съвет, а в подходящ формат – с родителите и учениците.

- Създаване на Училищен координационен съвет /УКС/. В него участват учители от различните етапи, пед. съветник. Съставът на УКС се актуализира всяка учебна година.
- Изготвяне на план за съответната учебна година за противодействие на тормоза.
(На основание на извършената оценка в началото на всяка учебна година УКС изготвя план, който съдържа дейности по превенция и интервенция на равнище клас и училище. Той е със срок една учебна година.)
- Създаване на единни училищни правила. Правилата на училището се изготвят на база формулиране и обобщаване на предложените от всеки клас правила за поведение и ценности.

1.2. ИНТЕРВЕНЦИЯ НА РАВНИЩЕ УЧИЛИЩЕ

Интервенцията на равнище училище включва воденето на училищен дневник, иницииране на работа по случай и насочване на случай към други служби.

Водене на училищен дневник.

В дневника със случаи се документират единствено ситуацията, съответстващи на второ и трето ниво на класификацията на тормоза, при които се намесва училищният координационен съвет. УКС извършва оценка на риска и създава процедура за откриване и работа по случая в училище. В дневника се отбелязва дата, клас, участници, вид на проявата, какво е предприето и подпись на служителя.

Процедура за откриване и работа по случай

При приемане на индивидуална работа по случай с ученик на базата на направения анализ, координирането на работата се осъществява от педагогическия съветник. Информацията за вписаните в Дневника със случаи на училищен тормоз се съхранява само при педагогическия съветник, или, по изключение, при друг член на координационния съвет, определен от директора на училището.

Класификация на формите на тормоз и приемане на съответни действия (Вж. ТАБЛИЦА 1. КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ).

Насочване на случай към външни служби.

При установяване на случай на тормоз незабавно се уведомяват органите за закрила на детето и полицията. Уведомяването се извършва от служител в училището, установил тормоза. Това може да бъде учител, пед. съветник, ресурсен учител, логопед, служител от непедагогическия персонал, директор.

В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето“ по местоживееще.

Като първа стъпка се уведомява директора на училището, който е задължен да уведоми съответния отдел „Закрила на детето“ по местоживеене, местните комисии за БППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарен екип по силата на координационния механизъм.

В тази връзка е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на социалните работници от отделите „Закрила на детето“ към Дирекциите „Социално подпомагане“. Социалният работник е професионалистът, който може да проучи ситуацията, в която се намира детето, условията, при които живее, родителският

капацитет и при необходимост да предприеме мерки, които да подпомогнат детето и семейството като цяло.

2. ДЕЙНОСТИ НА НИВО КЛАС/КЛАСНА СТАЯ

2.1. С цел създаване на пространство, в което се говори открыто за тормоза:

- ✓ в часа на класа всеки класен ръководител използва формите на групова работа, дискусия, споделяне на опит за разясняване на проблема за същността и видовете тормоз между учениците;
- ✓ учителите да включват по подходящ начин коментирането на проблема насилие и тормоз и ценностите, които ги предотвратяват, ако учебното съдържание на преподавания от тях предмет позволява това.

2.2. Класните ръководители запознават родителите на родителски срещи с механизма и какви са резултатите от извършената оценка.

2.3. Всяка паралелка заедно с класния ръководител изработва общи правила на поведение в класа.

2.4. Класният ръководител, заедно с учениците изработка процедура, описваща мерките в случай на нарушаване на правилата.

3. ВКЛЮЧВАНЕ НА РОДИТЕЛИ.

Родителите се привличат, като партньори в дейностите по превенция на тормоза. Те могат да съдействат чрез използването на различните си професии, при реализирането на ценни училищни инициативи. При включването на родителите се има предвид следното:

- ✓ Да бъдат уведомени за случилото се и за предприетите от училището действия.
- ✓ В разговора е важно да се акцентира, родителите на жертвата да не критикуват другото дете или групата деца.
- ✓ Разговорът трябва да е проведен на подходящо и спокойно място.
- ✓ В края на разговора могат да бъдат приети конкретни договорености, какво може да се предприеме и какво се очаква, като резултат.

4. ДЕЙНОСТИ НА НИВО ОБЩНОСТ

4.1. Класните ръководители съдействат на Училищния координационен съвет за подобряване на комуникацията и взаимодействието между училищната и родителската общности; за издиране и привличане на родители, които да подпомагат дейностите на ниво клас и училище, в посока организиране на подходящи училищни инициативи.

4.2. Училищният координационен съвет за справяне с насилието, съгласувано с директора на Средно училище с изучаване на чужди езици „Свети Климент Охридски“ - Благоевград осигурява партньорства с външни за училището организации, служби и специалисти:

- Дирекция "Социално подпомагане" - Отдел „Закрила на детето“;
- Местна комисия за БППМН;
- МВР – Детска педагогическа стая.

III. ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА ЗАЩИТНА МРЕЖА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В СРЕДНО УЧИЛИЩЕ С ИЗУЧАВАНЕ НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ „СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ - БЛАГОЕВГРАД

Настоящите правила имат за цел прилагането на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

За да се изгради защитната мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз в училище.

1. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ПЕРСОНАЛА

1.1. УЧИЛИЩЕН КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ

- Планира, проследява и координира дейностите за справяне с тормоза на ниво училище.
- Обобщава предложениета на класовете и изготвя общоучилищни ценности, правила и последици.
- Обсъжда и приема процедурите за докладване, регистриране и проследяване на случаите на тормоз.
- Прави мотивирани предложения до директора с цел подобряване на работата.
- Подпомага класните ръководители с материали или консултации със специалисти, съдейства за организиране на периодични обучения на учителите по темата за насилието.

1.2. КЛАСНИ РЪКОВОДИТЕЛИ

- В началото на годината провеждат занятия в часа на класа, посветени на тормоза и насилието.
- С помощта на учениците приемат ценности, правила и последици при прояви на насилие.
- Постерите с приетите ценности, правила и последици се поставят на видно място в класната стая.
- Запознават учениците с процедурата за съобщаване на случаи на тормоз.
- Реагират при всеки опит за насилие над ученик в клас, съгласно утвърдените процедури и приетите правила и последици.
- Участват в работата на екипа, сформиран по конкретен случай на ученик от класа им.
- Провеждат периодично превентивни занятия по проблемите на тормоза, като могат да привличат различни специалисти, напр.: инспектор ДПС, инспектори от СДВР, неправителствени организации и др. Могат да използват всички форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит.
- Информират учениците за Националната телефонна линия за деца 116111.
- Информират родителите за дейностите по механизма, както и за приетите правила и процедури.
- Съдействат за включването им в дейностите на ниво училище.

1.3. УЧИТЕЛИ, КОИТО НЕ СА КЛАСНИ РЪКОВОДИТЕЛИ

- Включват темата за насилието в учебните часове, при които това е възможно.
- Познават и използват установената система за информиране и съобщаване за случаи на тормоз над ученици.
- Познават правилата и последствията на класа, прилагат ги и изискват от учениците да ги прилагат.

1.4. ДЕЖУРНИ УЧИТЕЛИ

- Спазват стриктно утвърдения от директора график за дежурство, следейки рисковите зони, в които е възможна появата на насилие и тормоз.
- Реагират според утвърдените процедури в ситуации на насилие по време на дежурството им.
- Оказват съдействие на колеги при установени от тях нарушения на ученици и докладват на Училищния координационен съвет, като попълват протокол, отразяващ инцидента.

1.5. ПОМОЩЕН ПЕРСОНАЛ

- Полагат грижи за предотвратяване на насилийски действия в училищните помещения, за които отговарят.
- Познават основните принципи на действие и ги прилагат – правила, последствия, протокол за реагиране на насилие.
- Не допускат прояви на насилие и съобщават за тях на класен ръководител, заместник-директор, директор.

1.6. РАБОТА С РОДИТЕЛИТЕ

Включването на родителите е важна част от реализирането на цялостната политика и важно условие за нейната ефективност. Съгласно училищните политики, родителите се привличат като партньори в дейностите по превенция и интервенция.

Партньорството с родителите за съдействие по превенция на насилието и тормоза може да се осъществява чрез:

- Провеждане на тематична родителска среща, в която учителите да запознаят родителите с цялостната политика, да им се представят основните моменти в механизма и да се дискутира тяхната готовност да участват.
- Покана към родители, които да се включат, като представят своите професии, хобита, интереси, така че да направят видима връзка между образоването и приложението му в живота.

Партньорството с родителите в случаи на интервенция: във всички случаи е необходимо родителите на участящите в ситуацията на насилие или тормоз деца да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от институцията действия за разрешаване на ситуацията.

Насоки към учителя за разговор с родителите:

- Добре е разговорът да бъде започнат със силните страни на децата и след това да се представи ситуацията. Това ще помогне за свалянето на напрежението още в началото.
- Добре е останалите родители от групата/класа също да бъдат информирани за ситуацията и предприетите действия с цел изясняване на неизвестните и сваляне на напрежението. По този начин се ограничават различни интерпретации и спекулации поради непознаване на ситуацията. Родителите трябва да бъдат информирани, че критиките, обидите и неглижирането на другото дете или дета от тяхна страна са недопустими и само ще задълбочат конфликта.

2. ПРОЦЕДУРИ ЗА РЕГИСТРИРАНЕ, ДОКЛАДВАНЕ И РАЗГЛЕЖДАНЕ НА СЛУЧАИ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ СРЕД УЧЕНИЦИТЕ.

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

2.1. Действия в случаи на инцидент, който поставя в риск или уврежда живота и/или здравето на ученик.

Учителят или служителят действат в следната последователност:

1. извеждат пострадалото дете от опасната зона и ако се налага го придръжават до лекарския кабинет;
2. при непосредствена опасност за живота на пострадалото дете медицинското лице се обажда на телефон 112, а класния ръководител – на родителите или настойниците на детето.
3. ресорният зам. директор уведомява веднага училищното ръководство и УКС;

2.2. Действия при установяване, че дете е жертва на насилие или е в риск от такова.

- Всеки служител на Средно училище с изучаване на чужди езици „Свети Климент Охридски“ - Благоевград, на когото стане известно, че дете в риск се нуждае от закрила, следва незабавно да уведоми класния ръководител, който от своя страна уведомява училищното ръководство и родителите/настойниците на детето.
- Учителят описва ситуацията писмено.
- След проверка на случая директорът свиква Училищния координационен съвет, който подава сигнал до Отдел „Закрила на детето“ по местоживееще на детето.

2.3. Действия при установяване, че дете е упражнило тормоз.

- Класният ръководител уведомява и свиква среща с родителите;
- Свиква се Училищният координационен съвет;
- При повтарящи се случаи на тормоз, Училищният координационен съвет уведомява МКБППМН, Полицията и отдел „Закрила на детето“;
- Училищният координационен съвет изготвя индивидуална работна програма с ясно разписани функции и дейности с цел намаляване на агресията у детето.

IV. МЕРКИ ПРИ КРИЗИСНИ СИТУАЦИИ

1. Училищният координационен съвет заседава най-малко два пъти в учебен срок и обсъжда изпълнението на плана, както и резултатите от дейността си. При необходимост се свиква извънредно.

2. При наличие на писмен или устен сигнал, Училищният координационен съвет се събира в рамките на 24 часа в работните дни.

3. При възникване на кризисната ситуация веднага се уведомява Директора на училището. В рамките на един час се подава сигнал в РУО - Благоевград и Отдел „Закрила на детето“ - Благоевград, в РПУ и до Инспектор ДПС.

4. При възникване на кризисна ситуация или получен сигнал за ученик, жертва или в риск от насилие, Училищният координационен съвет съставя индивидуален план за кризисна интервенция.

5. Всеки, който работи в училище и има съмнение или информация за дете в риск може да подаде сигнал към ОЗД по местоживееще на детето. Когато сигналът се отнася за дете в риск той може да бъде проучен от социалния работник, дори да е подаден анонимно.

ПРИЛОЖЕНИЕ

ТАБЛИЦА 1. КЛАССИФИКАЦИЯ НА ФОРМите НА ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪВОТВЕНИ ДЕЙСТВИЯ

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документиране	Последователност на процесуарите за интервенция
ПЪРВО НИВО - НИСКО НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛА:	На първо ниво, по правило, действията се предпремят автоматично от класен ръководител или учител заедно с родител, като държат на коса, хапане, подриване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост.	Ситуациите от първо ниво не се регистрират.	<p>1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз – подобно информиране за случилото се от всички участници.</p> <p>2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервювания към всички участници.</p> <p>3) Уведомяване на родител</p>
• Форми на физически тормоз са например: леко удряне, бутане, щипане, драскане, държане на коса, хапане, подриване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост.	• Форми на вербален тормоз са например: подмътания, подигравки, унижение, заплахи, обиди, нецензурни/неприлични коментари;	При наличие на щети от материален характер – те се възстановяват.	<p>4) Консултации – на предприемане индивидуални разговори с участниците.</p>
• Форми на психически тормоз са например: омаловажаване, клокочене, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругане, клеветене, измисляне на прокори.	По изключение, ако насилието е поведение се повтаря, педагогическата работа не дава резултат, последствията са сериозни, ако се касае за насилие изключване от групови или съвместни от страна на група към индивид		

<p>дейности, фаворитизация/предпочитания, базирани на разлиchie, разпространяване на служове.</p> <ul style="list-style-type: none"> Форми на сексуален тормоз са например: показване на неприлични жестове и действия, вербален тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст. Форми на кибертормоз са например: обидни обаждания и изпращане на обидни съобщения (SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи, др.) 	<p>или ако едно и също дете или ученик бива тормозено нееднократно в ситуации, класифицирани като първо ниво, то тогава следва да се предприемат действия, предписани за ситуации от нива две или три.</p>	<p>или ако едно и също дете или ученик бива тормозено нееднократно в ситуации, класифицирани като първо ниво, то тогава следва да се предприемат действия, предписани за ситуации от нива две или три.</p>	<p>или ако едно и също дете или ученик бива тормозено нееднократно в ситуации, класифицирани като първо ниво, то тогава следва да се предприемат действия, предписани за ситуации от нива две или три.</p>
<p>Ниво на тормоз</p> <p>ВТОРО НИВО – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВИЛА ИЛИ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Форми на Физически тормоз са например: памаросване, удряне, стълкване или късане на дрехи, ригане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нещия 	<p>Отговор на училището</p> <p>На второ ниво, по правило, действията се предприемат от класен ръководител заедно с</p>	<p>Документиране</p> <p>Ситуацията на тормоз се описва в Дневника за</p>	<p>Последователност на процедурите за интервенция</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз. 2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 3) Уведомяване на ОЗД и/или директор и задължително участие

собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса.	на родител.	Възстановяване на органите на полицията при сътудии с по-сериизи последили по прененка на
• Форми на вербален тормоз са например: подигравки, отправени пред целия клас или група, публично унижение, обиди;	Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би то наранил, застрашил безопасността му или	последили по прененка на класния ръководител заедно с психолога/педагогическия
• Форми на психически тормоз са например: измудване, заплашване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация.	би нарушил училищната процедура, директорът следва да се обърне към отделите за закрила на детето.	съветник или директора; Уведомяването е задължително и незабавно, когато се отнася до случаи на секунален тормоз, проявяващи се в подтикване или принуждаване към секунални действия.
• Форми на социален тормоз са например: интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и игнориране, неприемане, манипулиране и използване.	Координационният съвет прави оценка на риска и се инициира индивидуална работа по случай.	4) Уведомяване на родител. 5) Консултации.
• Форми на секунален тормоз са например: секунално докосване, показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в секунални поэзи.	6) Мерки и действия - работа на координационния съвет: анализ на ситуацията от регистъра и предприемане на индивидуална работа по случаи с ученик в рисък от	6) Мерки и действия - работа на координационния съвет: анализ на ситуацията от регистъра и предприемане на индивидуална работа по
• Форми на кибертормоз са например:		

неподъкано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение.

			тормоз и разписване на индивидуална програма. 7) Мониторинг на предприетите мерки и действия.
Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документирате	Последователност на процедурите за интервенция
ТРЕТО НИВО – ЗЛОУПОТРЕБА С ТВС СИЛА, КАКТО И ПРИ ЕКСТЕРМНИ СИТУАЦИИ, ВКОИТО СЪЩЕСТВУВА ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ИЛИ ЗА ТЕЛЕСНИЯ ИНТЕГРИТЕТ, ЗА КОЙТО И ДА Е ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В СИТУАЦИЯТА:	На трето ниво, по правило, уведомяването на ОЗД и/или органите на полицията става незабавно от служителя на училището, идентифицирал тормоза. Действията на ниво училище се предпремат от директор заедно с координационния съвет със задължителното участие на родител и останър предмет, провесване от прозорец или високо място, лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие.	Ситуациите на 1) Верифициране на тормоз от трето ниво се описват в ситуация на тормоз и на Дневника за случаи на тормоз, като по ОЗД и/или органите на полицията.	1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз и на незабавно уведомяване на ОЗД и/или органите на полицията. 2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 3) Уведомяване на родител.

<ul style="list-style-type: none"> • Форми на вербален тормоз са например: закани, заплахи, обиди, кълстви, които накърняват сериозно достойнството, публично унижение и др.; • Форми на психически тормоз са например: спашване, изтудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и вени, ограничаване на движението, склоняване за употреба на наркотични и други психотични вещества, включване в деструктивни групи и организации. 	<p>присъщето на родител не е в най-добър интерес на детето, например би то наредил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорят следва да информира центъра за социална работа, отделите за закрила на детето и/или полицията.</p> <p>Отговорът на училището може да включва насочване към местната комисия за борба срещу престъпленията и противобществените прояви на малолетните и нестъпнолетните и полицията, ОЗД и община по силата на координационния механизъм; съставяне на Протокол за тормоз и взастановяване на шегата;</p> <p>• Форми на сексуален тормоз са например: съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнуждане, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия, будство, изнасилване,</p>	<p>както и се</p> <p>4) Консултации- предприемане на индивидуални разговори с участниците.</p> <p>5) Мерки и действия от страна на координационния съвет, интензивна работа по случай, информиране и насочване към други служби и/или услуги от страна на директора.</p> <p>6) Мониторинг на предприетите мерки и действия.</p>
--	--	---

крайвосмешение.

- **Форми на кибертормоз** са например: повторно действие на неподискано заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение, заснемане на съени на насилие, разпространение на записи и снимки на детска порнография.